

Рецензия

от

доц. д-р Борис Кирилов Сергинов

за дисертационния труд на докторант
Биляна Атанасова Калоянова

на тема:

„Концептуален дизайн. Нови тенденции и практики“
шифър 8.2 Изобразително изкуство „Дизайн“

представено за присъждане на образователна и научна степен
„доктор“ по научно направление 8.2 „Изобразително изкуство“

1. Актуалност и научна значимост или приноси на разработвания текст:

Разработваната тема конкретизира и поставя въпроса, доколко концептуалният дизайн е носител на социалните промени от началото на XX в. до сега. От тази гледна точка докторантът разкрива съответствието на процесите протичащи в дизайна, като форма на изкуство със скритите натрупвания в социално-икономическите, политическите и културни ситуации в обществото и изобразителното изкуство и авангардите въобще. Големите изменения-казва докторантът- които настъпват в обществените и естетически качества на предметите, интериора и екстериора, се явяват ясен показател за значимостта на дизайна, в неговата концептуална същност, както и за безграничната сила на неговото въздействие върху човека. По този начин докторантът доказва, че дизайнът като форма на изкуство има своите възходи и падения, свой вътрешен авангард, изразен добре във външни форми, свои революции, кризи и промени, доказва че дизайна не е застинала наукообразна инженерна форма а живо изкуство.

Подробното и обстойно разглеждане на тази дисертация, показват, че културологичния и социологичен подход към темата са основателни при работа върху конкретния проблем, а именно „Концептуален дизайн. Нови тенденции и практики“ разглеждан в общия контекст на съвременното ни изкуство. В хода на изследваното си Калоянова доказва, че едва в последните десетина години в международната дизайн теория, вследствие на развитието на мощна вълна от практики, чиито наратив не е подчинен на функционализма и формализма, терминът „концептуален дизайн“

започва да придобива съвременното си звучене и че е детерминиран във взаимовръзката между дизайна и концептуалната тенденция в изкуството на XX в. Именно тези специфики на проблематиката, както и липсата на подобно изследване в България, определят значимостта на темата разработвана от докторанта. Работата по събиране на примери подходящи за анализ извършена от докторанта, както и неговия интерес към медиалните функции на дизайна, е предизвикан и от личните наблюдения, върху развитието на международната дизайн практика. Извършена е теренна работа и през последните пет години докторанта е посетил за да събира, наблюдава и анализира, най-мащабните ежегодни европейски дизайн форуми и изложения – „Maison & Objet“ гр. Париж, Франция и „Heimtextil“ гр. Франкфурт, Германия.

Написването на тази дисертация запълва известни празноти в специализираната дизайн теория по отношение на концептуалния дизайн и представлява опорна точка за евентуални бъдещи изследвания посветени на тази проблематика.

2. Структурата и обема на разглеждана дисертация са както следва:

Предложената за рецензия дисертация е позиционирана във времевата рамка от началото на XX в. до днес. Този обширен период е обоснован с липсата на конкретна литература по темата и необходимостта от изследване и анализ на историческите процеси, които имат пряко отношение към възникването, обособяването и развитието на концептуалния дизайн. Логическата структура на текста следва конкретизирането на три времеви периода спрямо прякото значение на различни знаменателни процеси протекли в разграничените времеви рамки, съотнесени към проблематиката на изследването.

Основните методи използвани в дисертацията са: историко – хронологичен метод, сравнителен анализ, индуктивен метод. В предложеният за рецензиране дисертационен труд освен културологичния и социологичен подход е използван и историографския метод, като той е приложен до толкова, че да ни отведе до актуалния сегмент. Работата по дисертацията се базира и върху други два метода, споменати по-горе: сравнителен анализ и метода (Вьолфлин) успешно прилаган при изследване на изобразителните изкуства.

3. Практическите приноси

- Подробно е изяснена терминологията, поради нейният спорен характер. При термините „авангардно и концептуално изкуство“, Калоянова се придържа към изследването на проф. д-р Дворянов, в което той очертава параметрите на концептуалната тенденция в съвременното изкуство. Пояснени

са и още няколко термина: „Ре-дизайн“ по Алесандро Гуриеро е определен като – манипулиране на съществуващи предмети, чрез декоративен подход, с цел постигане на различен художествен контекст и „реди мейд“ по Катрин Мийе, която го детерминира като термин, който насочва директно към Марсел Дюшан. Всеки един от тези термини, сам по себе си носи различни конотации, но в съчетанието, което е използван в настоящото изследване, той дава достатъчно допълнителни пояснителни характеристики.

- Направен е кратък исторически преглед на изследваното явление в световен мащаб, доказани са паралели с авангардно и концептуално изкуство, потърсени са връзките със историческата ситуация в изкуството в изследвания период.
- Засегнат е културологичният аспект, или мястото на дизайна в глобалната арт система, където той играе изключително важна политическа и културна роля.
- Разглежда социалните измерения на дизайна през призмата на цитирани автори като Алесандро Мендини, Виктор Папанек, Франк Шрайнер, Андреа Бранци, Бодрияр и др. Други важни изводи които можем да обобщим са изложени след всяка глава и могат да бъдат обобщени по следния начин:
 - Принос към терминологията
 - Характеристика на концептуалния дизайн в зависимост от различните актуални дизайнерски практики.
 - Принос към социализацията на съвременния дизайн.
 - Принос към културната идентичност и многообразие на формите на дизайн.
 - Институционализиране на концептуалния дизайн като нова тенденция в съвременното изкуство.

4. Обект и предмет на изследването

Обект на изследването са взаимоотношенията и взаимовръзките между специфичните процеси, които протичат в дизайна, авангардното и концептуално изкуство и контекстуалните обществени, икономически, политически и културни фактори, които имат отношение към тези процеси. Предмет на изследването е концептуалният дизайн, неговото детерминиране и систематизиране. Основна изследователска теза е както следва:

„Концептуалният дизайн е явление в съвременния дизайн, чиято поява и развитие се дължи на конкретни исторически процеси, които протичат в изкуството и обществото през XX в. и XXI в. Концептуалният дизайн може да бъде терминологично дефиниран въз основа на ясни критерии. Новите теории и практики в концептуалния дизайн могат да бъдат класифицирани по същностни признаци и обединени в основни тенденции.“

5. Цели и задачи

Целта на дисертационния труд е да се изведе понятието „концептуален дизайн“, да се изследва неговото възникване, обособяване, развитие и съвременно състояние. Да се очертаят възможни посоки на бъдещо развитие. Тези цели ще бъдат постигнати чрез решаването на конкретни задачи:

- Изследване и анализ на концептуалния дизайн в системата на понятията в дизайна.
- Изследване и анализ на взаимоотношенията и взаимовръзките между специфичните процеси, които протичат в дизайна, авангардното и концептуално изкуство.
- Изследване и анализ на обществените, икономически, политически и културни фактори, които имат пряко отношение към възникването, обособяването и развитието на концептуалния дизайн.
- Систематизиране на материали, форми и среди, пряко и косвено свързани с концептуалния дизайн.
- Конструирание на фундаменталните положения, които представляват комплекс от принципи, като се използват вече съществуващите принципи на дизайн анализа.
- Промени в структурата на дизайн анализа, чрез осъвременяване на критерийния апарат, свързан с концептуалния дизайн.
- Извеждане на методологията, критерийния апарат и инструментариума на концептуалния дизайн.
- Обосновано извеждане на нови тенденции за развитие на концептуалния дизайн.

5. Приносите на автора :

1. Дисертационният труд е първото по рода си у нас цялостно теоретично изследване за възникването, обособяването и развитието на концептуалния дизайн
2. В докторската разработка за първи път в България е конкретизиран концептуалният дизайн в понятийната система на дизайна
3. Дисертационният труд има принос в направеното за първи път у нас систематизиране на материали, форми и среди, пряко и косвено свързани с концептуалния дизайн
4. Теоретично са обосновани, проследени и разкрити същността, структурата и характеристиките на концептуалния дизайн
5. Въведена е методология, критериен апарат и инструментариум на концептуалния дизайн
6. Обособени са най-новите тенденции и са очертани възможни посоки на бъдещо развитие.

Налице са както следват:

увод, три глави, заключение, библиография, приложения, научни приноси с общ обем от 193 стр., включени са общо 107 изображения, подкрепящи теоретичното изследване, научни приноси; цитирана литература съдържаща 130 заглавия от периодичния печат, заглавия от български и чуждестранни автори и електронни източници, публикации по дисертационната тема.

Обобщение

- . Авторефератът правилно отразява съдържанието на дисертационния труд.
- . Изследването, както и проучвателната дейност са лично дело на докторанта.
- . Докторатът е добре структуриран логически и представя ясно целите и задачите на изследването.

- . Хипотезата на докторанта и формулираната цел са защитени отлично.
- . На лице са и горе изброените приноси на дисертацията.

Заключение :

Оценявам положително научните качества и приноси на дисертационния труд, неговата обществена, социална, научна и творческа значимост, личния принос на докторанта и практическата полезност и актуалност на изследвания проблем, предлагам на уважаемите членове на научното жури да дадат съгласието си за присъждането на образователна и научна степен „Доктор“ на Биляна Атанасова Калоянова по шифър 8.2 „Изобразително изкуство“

16.06.2014 г.
Гр. София.

Рецензент
(доц. д-р Борис Сергинов)

